

VERSLAG VAN DE EXCURSIE NAAR WANNEPERVEEN
14-15 SEPTEMBER 1957

door W.D. Margadant en dr. R. van der Wijk

De vooruitzichten voor het weekend waren na een zestal dagen met veel regen en wind niet gunstig. De eerste deelnemers arriveerden zaterdagmorgen om omstreeks 11 uur in Wanneperveen na een autotocht vanaf Groningen in één stromende regen, n.l. Prof. van der Wijk, Margadant en van Zanten. Toen er met de afgesproken bus geen andere deelnemers opdaagden, nam Prof. van der Wijk de moeite om naar Meppel te rijden. Hij kon daar Agsteribbe en Groenhuijzen afhalen, die met hun trein vertraging hadden gehad. Daarna verscheen Segal, een nieuweling in de landelijke groep, die reeds geruime tijd voor Natuurmonumenten in dit gebied geïnventariseerd had. Berichten van verhindering werden ontvangen van Hevr. Koopman, Westhoff, Vergouw en Barkman, die zich ook telefonisch niet liet overhalen z'n griep te verwaarlozen.

De excursie in westelijke richting werd nu aangevangen in twee groepen, die met de auto door Prof. van der Wijk een eind op deze lange weg gebracht werden. Het begin, in nog steeds doorkomende regen, leverde niet veel meer op dan de gewone muur- en boommossen. Vermeldenswaard was hoogstens het mooie, met het blote oog zichtbare tweerijige peristoom van *Orthotrichum* (affine?). Geleidelijk begon het weer te verbeteren en enkele rietlanden langs de weg konden zonder veel hemelwater bezocht worden, de hoge waterstanden maakten evenwel laarzen onontbeerlijk. Opvallend was het voorkomen van *Cirriphyllum piliferum* in zeer nat gras- en rietland met *Rhytidiadelphus squarrosus* en *Sphagnum palustre*, een standplaats, die ons onbekend was, daar deze soort tot nu toe bijna steeds in bossen of op droge dijken gevonden werd. Op een essenstronk werden kleine *Mnium*-uitlopers aangetroffen (*M. cuspidatum*).

Deze lange weg tussen de plassen voerde ons tenslotte naar het land van Vollenhove. Hier reed ons op een gegeven moment de laatste deelnemer Luitingh achterop, die met zijn auto van Bindhoven gekomen was. Na inspectie van een rij

knotwilgen en een tweetal leemkuilen, waar de oogst niet groot was, werd het mooie loofbos "De Oldenhof" bezocht. Hier konden we meer vondsten noteren, hoewel de hoge waterstand sommige greppels tot snelstromende beken en sommige paden tot ondiepe sloten gemaakt had. Het interessantste was hier *Pellia neesiana*, die we ook al in het plassengebied en in een leemkuil meenden te zien.

Een deputatie in de richting van de dijk bracht geen berichten over gunstige mossengroeiplaatsen.

De volgende dag werd volgens plan om 9 uur vertrokken per punter. Begonnen werd met (letterlijk) bomen in de Kerkgracht, waaraan de voorzitter zich als eerste wijdde, om het daarna de anderen te leren. Onderweg werd bij de hierbij onvermijdelijke aanrakingen met de oever al iets verzameld, waarbij merkwaardig genoeg weer een bevestiging was van het voorkomen van *Cirriphyllum piliferum* in dit gebied. Aangelegd werd bij het terrein van Natuurmonumenten, bekend als het voormalig bezit van de Weduwe Bakker-Kiekenbos. De permanente kwadraten, door Segal daar uitgezet, werden geïnventariseerd, terwijl natuurlijk ook in het overige gedeelte steekproefsgewijs mossen verzameld werden. Hier werd de zeldzame soort *Mnium pseudopunctatum* verzameld, die typisch is voor onze laagveenmoerassen. Bij de laatste proefvakken begon het voor de afwisseling te regenen en gedurende een half uur werd onder de beschutting van extra regenjassen in de boot geschuild voor een stortbui.

Hierna werd koers gezet naar de Schutsloot in de richting van de Bakkerskooi, die echter niet bezocht kon worden. In de buurt ervan lagen weer een groot aantal permanente vakken van Segal, die alle bezocht konden worden, al was de mossenbegroeiing van sommige dood door een sterke bruine wier- of bacteriën-groei in het hoogstaande water. Dat bij de laatste serie het water zowel bij de voorzitter als bij de secretaris tot over de rand van hun schoeisel steeg was echter geen essentieel onderdeel van het onderzoek, maar berustte op de keuze van zwakke plekken als steun voor deze kledingstukken.

Van *Sphagnum* werd een aantal verschillende soorten aangetroffen; andere moerasmosses waren daarentegen zeer spaar-

zaam vertegenwoordigd, zoals Drepanocladus en Campylium.

Voor de terugtocht werd koers gezet naar de Belterwijde. De windrichting in de Schutsloot deed vermoeden, dat we de wind op de plas voldoende achter zouden hebben. Bij een nieuwe brug in aanbouw werd een aantal plankjes aan boord genomen als aanvullend roeivermogen naast de twee bomen, die de heenweg als hulpmiddel hadden gediend. Bovendien moest een lange lat dienen als surrogaatmast. Zo uitgerust koersten we de plas op, met als doel de rieten pyramide van het hotel in Wanneperveen. Inderdaad maakten we een behoorlijke snelheid, zo zelfs, dat toen één der bomen op een ongelukkig moment in de modder bleef steken, er onmiddellijk een grote afstand tussen de boom en de boot was. Dit gaf enige verwarring, waarbij de bemanning van de voorkant niet wist wat de bedoeling was van die achterin en omgekeerd. Het resultaat hiervan was, dat zowel de snelheid als de richting verloren gingen en de boot snel aan lagerwal dreigde te komen. Het bleek onmogelijk de boom weer op te halen en daarna ging het weer met gezamenlijke krachtsinspanning in de goede richting, maar vanuit een aanzienlijk ongunstiger positie. Tot ongeveer een vierde van de breedte van de plas leek het plan nog te kunnen lukken, al ging de wind in kracht toenemen en kreeg de voorhoede geregeld de volle laag van opspattende golven over zich heen. Tenslotte werden ijle biezengroeiingen bereikt, waar we hoopten iets kalmer water te treffen, maar in de plaats daarvan kreeg de wind plotseling vat op de zijkant van de boot en lagerwal was niet meer te vermijden, waar de golven hoog tegen de inhammen klotsten. De onvermijdelijke landing lukte echter zonder ongelukken en de boot werd halfweg op het land gehesen, omdat het beëindigen van de tocht over water niet meer mogelijk was. Te voet werd het laatste deel afgelegd, waar een eenzame bewoner van het rietland, die ons natuurlijk al lang aan had zien komen, ons opwachtte en verder loodste langs het goede "pad" tot de plaats tegenover het hotel, waar we door de enigszins verbaasde eigenaar overgezet werden.

Hiermee kwam voor ons het einde van een spannende terugtocht en van deze excursie door een belangrijk gebied.

Summary:

On the 14th and 15th of September 1957 the autumn field meeting was held at Wanneperveen, in the province of Overijssel. This region abounds in big lakes and swampy woodland, a fen country.

The use of a punt was here absolutely necessary. As a result of the very wet summer, many of the territories visited were submerged and difficultly accessible, several even dangerous.

Some of the interesting bryophytes collected were: *Mnium subglobosum*, *Amblystegium varium*, *Calliergon giganteum*, *Hygroamblystegium irriguum*, *Orthotrichum striatum*, *Scorpidium scorpioides*, *Pellia neesiana* and *Riccardia multifida*.

It would be worthwhile to visit this beautiful country again when the weather is more favourable.

SOORTENLIJST

Legenda:

Vindplaatsen: 1 - de weg van Wanneperveen naar de Voorst, speciaal de iepen, echter ook stenen en een enkel rieten dak; 2 - moerassen langs deze weg, speciaal aan de Noordkant, gedeeltelijk gemaaid; 3 - leemkuilen in de Voorst; 4 - Landgoed Oldenhove; (deze bezocht op 14 sept. 1957) 5 - de Kerkgracht en moerasland hierlangs; 6 - kwadraten 10-12; 7 - kwadraat n. 1; 8 - kwadraat n. 29; 9 - terrein van Natuurmonumenten bij de Schutsloot; (deze bezocht op 15 sept. 1957).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<u>MUSCI</u>									
<i>Amblystegium serpens</i>	x	x	x	.	x	.	.	.	.
" <i>varium</i>	.	x	.	.	.	.	.	.	.
<i>Aulacomnium palustre</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
<i>Brachythecium rutabulum</i>	x	x	x	.	x	.	.	.	.
<i>Bryum argenteum</i>	x	x	x	.	.	.	.	.	.
" <i>capillare</i>	x	.	.	.	.	.	.	.	.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Aryum pseudotriquetrum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	x
<i>Calliergon cordifolium</i>	.	x	.	.	.	.	.	.	.
" <i>giganteum</i> (det. Groenhuyzen)	.	.	.	.	x	.	.	.	.
<i>Calliergonella cuspidata</i>	.	x	.	.	x	.	.	x	x
<i>Ceratodon purpureus</i>	x	x	x	x	.	.	.	.	.
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	.	x	.	.	x	.	.	.	.
<i>Climacium dendroides</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
<i>Dicranella heteromalla</i>	.	x	.	x	.	.	.	.	x
<i>Dicranum bonjeanii</i>	.	x	.	.	x	.	.	.	.
" <i>scoparium</i>	x	.	.	.	x	.	.	.	.
<i>Drepanocladus fluitans</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
" <i>lycopodioides</i>	.	.	.	.	.	.	.	x	.
<i>Dicranoweisia cirrhata</i>	x	.	.	x	.	.	.	.	.
<i>Eurhynchium stokesii</i>	x	x	.	x	.	.	.	.	.
" <i>speciosum</i> (det. Groenhuyzen)	.	x	.	.	.	.	.	.	.
" <i>swartzii</i>	x	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Eunaria hygrometrica</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
<i>Hygroamblystegium irriguum</i>	.	.	.	.	.	x	.	.	.
<i>Hypnum cupressiforme</i>	x	.	x	x	.	x	.	.	.
<i>Isopterygium elegans</i>	.	.	x	.	.	.	.	.	.
<i>Isothecium myosuroides</i>	.	x	.	.	.	.	.	.	.
<i>Leptobryum pyriforme</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
<i>Leptodictyum riparium</i>	.	x	.	.	x	.	.	.	.
<i>Linum affine</i>	.	x	.	.	x	.	.	.	.
" <i>cuspidatum</i> (det. Margadant)	.	x	.	.	.	.	.	.	.
" <i>hornum</i>	x	.	x	x	x	.	.	.	.
" <i>subglobosum</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
" <i>undulatum</i>	.	x	.	.	x	.	.	.	.
<i>Orthotrichum affine</i>	x	.	.	.	.	.	.	.	.
" <i>diaphanum</i>	x	.	.	.	.	.	.	.	.
" <i>striatum</i> (det. Groenhuyzen)	x	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Physcomitrium pyriforme</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
<i>Plagiothecium roeseanum</i> (det. Groenhuyzen)	.	x	.	.	.	.	.	.	.
" <i>sylvaticum</i> (det. Agsteribbe)	.	x	.	.	.	.	.	.	.
" <i>undulatum</i>	.	.	.	x	.	.	.	.	.
<i>Polytrichum formosum</i>	.	.	.	x	.	.	.	.	.
" <i>gracile</i>	.	.	.	.	x	.	.	.	.
" <i>commune</i>	.	x	.	.	.	.	.	.	.
<i>Pohlia nutans</i>	x	.	.	.	.	.	.	.	.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rhynchostegium megapolitanum (det. Groenh.) x	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pseudoscleropodium purum	.	.	.	.	X	.	.	.	.
Rhytidiadelphus squarrosus	.	X	.	X	X	X	.	.	.
Scorpidium scorpidioides	.	.	.	.	.	.	.	.	X
Sphagnum compactum	.	.	.	.	X	.	.	.	.
" fimbriatum	.	X	.	.	.	.	.	X	.
" molluscum	.	.	.	.	.	.	.	.	X
" palustre	.	X	.	.	.	.	.	.	.
" plumulosum	.	.	.	.	.	X	.	.	.
" recurvum var. amblyphyllum (det. Agsteribbe)	.	.	.	.	.	.	X	.	.
" squarrosus	.	.	.	.	X	.	X	.	.
" teres	.	.	.	.	.	X	.	X	.
Tortula muralis (ook op iep)	X	.	.	.	.	.	.	.	.

HEPATICAE

Calypogeia trichomanis	.	.	.	X	.	.	.	.	.
Cephalozia bicuspidata	.	.	.	X	X	.	.	.	X
" connivens	.	.	.	.	.	.	.	.	X
Chiloscyphus polyanthus	.	.	.	.	.	.	.	.	X
Frullania dilatata	X	.	.	X	.	.	.	.	.
Lophocolea bidentata	.	.	.	.	.	.	.	.	X
" heterophylla	.	.	.	X	X	.	.	.	X
Marchantia polymorpha var. aquatica	.	.	.	.	.	.	.	.	X
Pellia epiphylla	X	.	.	.	X	.	.	.	X
" neesiana	.	X	X	X	.	.	.	.	.
Riccardia multifida	.	.	.	.	X	.	.	.	X

•

BESTUURSMEEDELING

Als datum voor de najaarsexcursie 1958 is afgesproken 20 en 21 september en als plaats Kortenhoeft, indien mogelijk; voor de voorjaarsexcursie 1959 resp. 30 april tot en met 3 mei naar het buitenland.

•